

Een week in een Vogelparadijs.

II

Als mijn lezers willen bedenken, dat onze expeditie voorviel in het jaar 1894, dan behoef ik eigenlijk niet eens te vertellen, dat we in een regenbui onderweg gingen en dat gedurende onze geheele spoortocht door het lange Noord-Holland de regen tegen de portierraampjes bleef kletteren. Ook op zee hadden we regen en de eerste aanblik van ons paradijs was troosteloos genoeg: naakte grauwe duinen, dan lage velden achter een zware dijk met een eenzame molen, en eindelijk het lange, natte, tanige visschersdorp. Hoe heel anders zou dat eruit gezien hebben in een helder Meizonnetje! Langzamerhand raakten we geheel onder de indruk van het nare regenweer.

De wandeling naar Den Burg, een tochtje van drie kwartier, monterde ons een beetje op — we zagen mooie moerassen, waar honderden waadvogels hadden kunnen wezen, maar ze vertoonden zich nu niet, we hielden ons een paar minuten op in het fraaie wandelboschje op de Hooge Berg, maar de roodstaartjes en zwartkopjes, wier avondlied we er hadden moeten hooren, scholen stellig weg voor de regen.

De volgende dag, een Zondag, was ook een echte regendag. Dat was een groote teleurstelling voor ons, want ik had Steenhuisen beloofd, hem die ochtend te brengen naar Bakkers Bosch en Meijerboomsbosch, de Zeshonderd en de Blauwe Poort, allemaal heerlijke boschjes met elzen, berken en bramen, hagedoren, lijsterbes en kamperfoelie, waar het wemelt van allerlei klein gevogelte.

Gelukkig kwam de gezelschapskamer van ons logement uit op het fraaie dorpspark met zijn prachtig hoogopgaand geboomte, voornamelijk iepen en kastanjes. De zware bladerenmassa's zwoegden onder de last van de regen; als een windstoot de bui wat kracht bijzette, dan leek het, of de wijde kronen ineendoken en in zichzelf beschutting zochten tegen de nimmer eindigende vlagen. Tusschen twee buien betraden wij de glibberige paden langs de groote boomperken; dan zongen ook nog gauw even een paar vogels: een grauwe grasmusch en een spotvogeltje. Vliegenvangertjes waren er ook, en een druk gepiep lokte ons naar een hoekje met meidorens, waar een koolmeezenpaar bezig was, hun acht jongen de eerste klim- en duiklessen te geven. Dan ging het weer regenen, maar we hadden toch vogels gezien en gehoord: dat was licht in de duisternis.

Als er op het gastvrije eiland met zijn gul en ongedwongen verkeer van een bezoek gesproken kan worden, dan moet dat duren van 's middags voor twaalfen tot 's avonds een uur of tien, tenminste dat is mijn ondervinding er van. Ik geloof niet, dat wij het klokje van twaalfen afgewacht hebben; die heele middag hielpen goede vrienden ons over onze teleurstelling heen, en met ieder bezoek werden we rijker. We hadden ten laatste een heele voorraad van documenten, vergunningen van allerlei aard om het land te betreden, om eieren te zoeken en (wat meer waard is) om ze op te rapen, om grond uit te steken, om te schieten, zelfs om, zoo noodig, stukken van boomen af te zagen.

Zonder die papieren hadden we niets kunnen uitrusten, want in de gemeente Texel wordt zeer streng de hand gehouden aan de bepalingen van de jachtwet, en er zijn veldwachters en opzichters, waar niet mee valt te gekschieren.

Maar met onze documenten waren wij veilig.

We kregen ook eenige interessante eieren-collecties te zien en enkele vrienden beloofden ons hun persoonlijk geleide naar hun jachtterrein of landerijen. In één woord: we ondervonden de allerhartelijkste belangstelling van groot en klein. Maar de weervoorspellingen waren luguber; de meeste deskundigen verwachtten op zijn minst een klein zondvloedje.

Nu moesten we die avond nog naar Oosterend, want daar zouden we Maandagochtend met ons eigenlijke werk aanvangen. Het is een wandeling van vijf kwartier, dwars door het kievitenland en hier en daar langs aardige boschjes, maar — hoe graag we ook geloopt hadden — 't was al te gek, die weg in de regen af te legen. We moesten dus een rijtuig nemen en rijden langs een weg, waarover in die dagen een geschil gerezen was tusschen het polderbestuur en de gemeente. Ik meen, dat dit geschil later vereffend is; we willen hopen, dat hetzelfde ook gebeurd is met de kuilen en bulten in die weg.

Tot overmaat van ramp was het »kleine kistje» verkeerd terecht gekomen. Het had in Oosterend moeten wezen en nu verraste het ons aan De Burg met zijn aanwezigheid. Er zat niets anders op, dan het in ons tentwagentje mee te nemen, maar die nieuwe reisgezel was niet erg bescheiden, want van de zes plaatsen in de wagen had hij er op zijn minst vier noodig, zoodat wel uitgerekend de koetsier en wij ons met twee moesten tevreden stellen. Die kist steunde op onze knieën en reikte ons tot boven de kin, zoodat we maar amper konden ademhalen en rondzien. Hoe de voerman nog heeft kunnen zitten, is ons tot de huidige dag een raadsel gebleven, maar toen hij ons met nog eenige bereidwillig toegesnelde Oosterenders aan het eind van de lijdensweg hielp, om het »kleine kistje» uit de wagen te krijgen, was zijn taal verre van liefelijk. Toch vroeg hij om de klandisie voor de terugreis.

Het weer was ondertusschen warempel een beetje beter geworden, de weervoorspellingen klaarden ook erg op en, wat nog het beste van alles was, onze vriend Daalder verraste ons met de mededeeling, dat hij drie geheele dagen vrij had, om ons over ons jachtveld te geleiden, ons jachtveld, dat hij gepacht had voor drie rijksdaalders en dat honderden hektaren land besloeg in de polder het Noorden. Die polder is een mislukte droogmakerij, voor de grootste helft onvruchtbaar land, waar niets groeit dan zuur gras en zeekraal, maar waar het letterlijk krioelt van allerlei vogels.

Op stuk van zaken beklommen we dus die Zondagavond nog vrij tevreden onze bedsteden — een van ons had een trapje ervoor, de ander moest in het zweet zijn aanschijns zijn rustplaats beklauteren.

Maandagmorgen scheen de zon. Het ongeloofelijke was gebeurd. Wel woei er nog een stevige westewind en

heelemaal pluis was het nog niet, maar we konden werken. Tegen zevenen togen we met ons drietjes welgemoed op weg, Daalder voorop, Steenhuizen en ik achteraan, met het kleine kistje, waar we heel snugger alles in gepakt hadden, wat we die dag meenden noodig te hebben.

Nu wil ik nooit gauw erkennen, dat ik moe word of dat ik ergens last van heb en Steenhuizen is geloof ik net zoo. Bovendien had hij het kleine kistje zelf uitgevonden. Ik zeg dit allemaal, omdat dat ding me op die morgen de pijnlijkste vijf minuutjes heeft bezorgd, die ik ooit beleefd heb. Voor het gemak waren de handvatten van touw, met hout erom, heel kunstig, maar in een oogenblik hadden we ontvelde handen. Dan schaafden de kanten weer tegen onze beenen en wat het ergste was, het logge ding wilde van geen evenwicht weten. Nu eens wibbelde het voorover, dan achterover, en dat alles ondanks ons wanhopig en krampachtig pogen om het horizontaal te houden. Binnen in de kist maakten geweer en plantenbus, patronen, sinaas-appels en broodjes, die we, niets kwaads vermoedend, losjes op de bodem hadden opgestapeld, alle bewegingen mee.

Het was om dol te worden, maar we hielden ons taai; we volgden zwoegend en lijdend onze argelooze vriend, die ons alleen niet erg spraakzaam vond. Natuurlijk zagen we elkander niet aan; Steenhuizen tuurde naar rechts de lucht in, ik keek strak naar links, naar de lage walle-tjes, die op het hoge land de weg van de weilanden en de weilanden onderling van elkander afscheiden. In de lage streken zijn natuurlijk slooten.

Die walle-tjes waren voornamelijk begroeit met reigersbek (*Erodium cicutarium*), nu in volle bloei. Duizenden bij duizenden bloempjes dansten mijn oogen voorbij en al staroogend ontdekte ik, dat ze geen van alle op hun karmijnroode blaadjes het zwarte honigmerk hadden, dat anders gewoonlijk op twee van de vijf bloembladen voorkomt. Het is een zwarte vlek aan de voet van het kroonblad. Maar hier waren de blaadjes alle heelemaal rood, zonder vlek, ook waren ze een weinig verkreukeld en wat kleiner dan aan de vaste wal. Een plaatselijke afwijking...

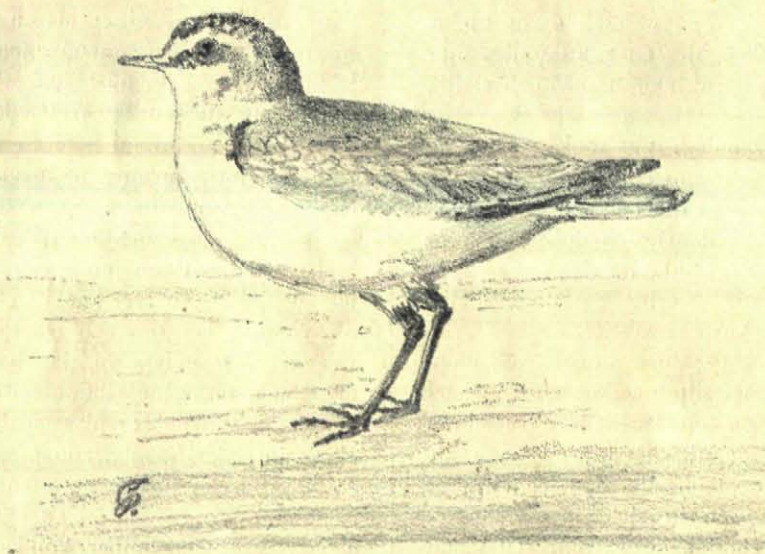
Bons! daar ging het kleine kistje geheel onderstboven. Wat zouden we doen? Er schoot niet anders over, dan lachend te erkennen, dat er aan de uitvinding iets haperde. De uitvinder kwam al dadelijk op de gedachte, dat de handvatten vervangen moesten worden door draagstokken, maar daarvoor hadden we hier, midden in de weilanden, geen gelegenheid. We sukkelden dus voort, zoo goed en zoo kwaad als het ging, langs een rulle rijweg, die ons naar een hoge dijk voerde, de vroegere zeedijk, thans tot slaper gedegradeerd. Van de kruin overzagen we de geheele polder, met in 't Westen een enkele boerderij

en groen grasland, naar 't Oosten een onafzienbare, kale grauwe wildernis, waarover groote wolvenschaduwen en lichte zonneplekken elkander najoegen: ons jachtveld. Naar het Noorden werd het uitzicht belemmerd door een lange hoge dijk, waarachter de nokken van de reusachtige schuren der Eierlandsche boerderijen nog even te zien waren.

We moesten nog een minuut of vijf verder; we daalden dus van de slaper af en juist toen we onze bagage over een heel dunne wiebelende plank over een breede sloot heen sjouwden, zagen we onze eerste vogel. Bliksemsnel scheerde hij over 't watervlak heen: een wit diertje met een zwarte vlek op de kop, een slank wit lichaam met lange witte vleugels. »Retsj!», schreeuwde hij en nog eens »retsj!« — toen was hij uit het gezicht verdwenen. »Sterna minuta« riep Steenhuizen opgetogen, terwijl hij Daalder vragend aanzag, die echter heel kalm bleef en ons bedaard verzekerde, dat hij ons morgen naar een plek brengen zou, waar de »blauwwater startjes« bij dozijnen nestelen.

De sterns of zeezwaluwen heeten op Texel »Startjes« (spr. stóartji's) en worden onderscheiden in groote star (*S cantia*),

middelstar (*S hirundo*), kleine star of blauwwaterstar (*S minuta*), en zwarte star (*S nigra*). De »middelstar« is de vogel, die door ons heele land zeer algemeen voorkomt en het best bekend is onder de naam van vischdiefje. Op Texel is zijn aantal natuurlijk ook legio en we hadden nog geen twintig passen op ons domein gedaan of Daalder zei »star« en Steenhuizen riep »hier is er nog een!«, terwijl ik haastig mijn voet terug trok om niet in een derde nest te stappen. Snirrrt, snirrit (de r brouwend uitgesproken)

Het Strandplevier (Charadrius Cantianus).

klonk het hoog in de lucht, en jawel, daar zweefden drie, vijf vischdiefjes en al heel gauw snorden ze ons om 't hoofd, in angst voor hun nesten. Maar die hadden we die dag niet nodig.

Onze eerste zorg was nu, het verwenschte kleine kistje ergens te zetten, waar het ons geen kwaad kon doen, maar op een plek, waar we het gemakkelijk konden terugvinden. Niets leek ons daarvoor geschikter dan een oud vervallen molentje, waarmee vroeger iemand geprobeerd had, een enkel H.A. grond voor cultuur geschikt te maken. Het molentje was natuurlijk evenals de heele polder goed geld naar kwaad geld geweest, en verhiel nog slechts één gebroken arm waarschuwend ten hemel.

Wij maakten er ons hoofdkwartier, we deponeerden er het kleine kistje en alles wat we niet zoo dadelijk noodig hadden, en togen toen licht gewapend aan 't werk. Eerst vonden we niets dan nesten van sterntjes — allemaal middelstar — maar ze waren niet erg mooi, meestal slordige kuultjes tusschen het spaarzame gras, met twee of drie bijna elliptische eieren erin. Het eenige merkwaardige

eraan, was de omstandigheid, dat de eieren voorkwamen in alle mogelijke tinten van licht zeegroen, door olijfkleurig heen tot »doodbruin», en alle grof donker gevlekt.

Ik begon er juist over te denken, een serie van alle kleuren te verzamelen, toen Steenhuizen zijn ontdekkingskreet slaakte. In een oogenblik waren we bij hem en stonden bewonderend om een leeg nestje in het harde, taaie, vochtige zand. Het was een ondiep kommetje, ongeveer een decimeter in middellijn. Er lagen geen eieren in, maar Daalder gaf ons dadelijk gelijk, toen we veronderstelden, dat het van ons strandpleviertje (*Charadrius cantianus*) was. Niemand anders dan »Froekie» (zoo heet de strandplevier op T.) kon dat nest gebouwd hebben, die schel-

door goede opmerkers waargenomen, dat het strandpleviertje en nog eenige andere kleine waadvogels hun nesten versieren. Hooi of wol is er nooit in te vinden, de eitjes liggen zoo maar op het naakte zand.

In onze verbeelding zagen wij dit natuurlijke kunstwerk reeds prijken in de zalen van Artis. Steenhuizen zou graven, dat sprak van zelf. De vraag was nu maar; diep of ondiep? Voor de veiligheid meenden we, dat hij maar een dikke zode moest nemen en van alle vier de kanten schuin onder het nest de grond uitgraven. In 't eerst ging alles goed, maar we hadden er niet op gerekend, dat er bijna geen gras in de grond wortelde. Het losse zand werd dus door niets bijgehouden en juist toen Steen-

Het Leeuweriknest.

penversiering in en om het nest kon van geen andere vogel afkomstig zijn.

Ik vindt het altijd aandoenlijk, bij de dieren en vooral bij de vogels neigingen op te merken, die wij tot de echt menschenlijke rekenen moeten; hier had het eenvoudige vogeltje gewerkt, geleid door dezelfde aandrift, waaraan we het Parthenon of de Nachtwacht te danken hebben, of het blauwe strikje, dat een moeder aan 't wiegekleed maakt.

In het nestje waren telkens drie of vier geheel gave, helder gekleurde schelpjes bijeen gegroepeerd en vast in de bodem geduwd, ook om het nest lagen van die groepjes. Het was duidelijk te zien, dat die daar maar niet zoo toevallig lagen, en het is dan ook een onbetwistbaar feit,

huizen een laatste schep onder het nestje zou geven, zagen wij tot onze groote schrik en spijt de geheele aardkluit splijten en doorbreken; het fraaie nestje ging juist middendoor en was reddeloos verloren. Dat was een groote teleurstelling, want nog nooit hadden we zoo'n prachtig stukje werk gezien.

Een eindje verder vonden we een typisch leeuweriknest. Typisch, omdat het van droge grassprietjes gebouwd was en juist beschermd lag door een bosje gras, dat wat hooger had kunnen opschieten dan gewoonlijk. De vogel had zijn bouwwerk zoo onder dat bosje aangelegd, dat het leek, alsof eerst het nest er geweest was, en of het gras er later op was gebracht om het te bedekken. Van diep graven was nu natuurlijk geen sprake meer, Steenhuizen

ging heel handig de zode met het nest van de grond af »villen», zoo voorzichtig en langzaam, alsof hij in zijn atelier in Artis een zeldzame vogel onder handen had, wiens huid geen enkel kwetsuurtje lijden kon. Het zou lang duren eer hij klaar was, daarom noodigde hij mij uit, om wat te gaan schieten, terwijl Daalder naar het hoofdkwartier draafde om een paar plankjes te halen.

Ik liet me natuurlijk geen tweemaal noodigen en toog welgemoed met mijn dubbelloop naar een plas, tamelijk benieuwd, hoe dat af zou loopen, want ik had tot nog toe mijn meeste vogels »geschoten» door een binocle. Ik was nog niet ver gegaan, of er vlogen eenige witte vogels op, iets grooter en slanker dan kievieten met lange leigrauwe pooten en een dunne omhoog gekromden snavel. »Kluut, kluut, kluut» riepen ze kort en luid, terwijl ze met vlugge vleugelslagen omhoog wickten. Er waren zwarte streepen op de vleugels, en aan de kop was ook zwart. Schuw waren ze in 't geheel niet — integendeel. Een kwam er recht op me af, niet in volle vaart, maar met kleine rukjes alsof hij zich de tijd wilde gunnen om me eens goed op te nemen. Zijn „kluut, kluut, kluut», ook, klonk vragend.

Het was een dood gemakkelijk schot, een kind had hem kunnen raken. Hij stortte dan ook ineens, als door de bliksem getroffen, neder, de prachtige vogel, en geen bloedvlek ontsierde het smetteloos wit van zijn veeren. Steenhuizen was zoo beleefd, te applaudisseeren en ik was blij dat hij goedgekeurd werd voor de verzameling, zoodat er vooreerst geen kluiten meer behoeften geschoten te worden.

Waarom die prachtige, slanke, vlugge vogel de logge naam van »kluut» draagt? Wel, hij noemt zichzelf kluut. De Texelaars noemen hem dus ook zoo, maar omdat die in plaats van huis, huus en voor buiten, buuti zeggen, meenen de boeken, dat de vogel ook kluut moest zeggen, om goed Hollandsch te spreken. Zijn internationale naam is *Recurvirostra avocetta* (*recurvirostra*-teruggebogen snavel) hij nestelt op Texel bij honderden. Ook op de andere Wasden-eilanden en aan de monden der Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche stroomen is hij niet zeldzaam. In 't binnenland wordt hij nooit gezien.

Het leeuweriknestje was ook zonder kleerscheuren losgekomen en lag nu veilig en wel op twee plankjes — een losse bodem uit het kleine kistje, dat daar ginds in de verte met zijn wit N. A. M. op blauwe grond de bewondering opwekte van sterntjes, kluiten, froekies, scholeksters en andere watervogels. We verkwikten ons met een paar sinaasappels en togen welgemoed verder.

Inmiddels was de wind wat aangewakkerd en woei ons wat koel tegen de linkerwang. Zware wolken kwamen uit het Zuidwesten opzetten en eer we eraan dachten, had de bui ons te pakken. Er was natuurlijk geen denken aan schuilen op de wijde vlakte, zoodat we maar geduldig voorliepen. Onwillekeurig echter drongen we dichter bij

elkaar, ook vertraagden we onze stap en weldra stonden we stil, de ruggen gekeerd naar de bui, de kragen opgeslagen, elkander verzekerend dat het wel vee gauw over zou zijn, gelaten als het vee onder dezelfde omstandigheden.

Ineens bukt Steenhuizen zich; hij heeft natuurlijk weer wat ontdekt. Als hij opstaat, heeft hij twee kleine, vaalwitte, donkergespikkelde vogeltjes in de hand, jonge strandpleviertjes. Ze waren bijna dood van koude en nattigheid. Ze waren te vroeg het nest ontloopen. Tevergeefs hadden ze een schuilplaats gezocht achter de gele grassprietjes. De warmte van de menschenhand schenkt hun nog een laatste verkwikking, maar ze zijn niet meer te redden, de eene heeft de oogen reeds geloken — een barmhartige kneep onder de vleugelstompjes maakt een einde aan hun lijden. Hoeveel vogeltjes komen er zoo om bij aanhoudend guur en regenachtig weer!

Jonge Strandpleviertjes.

Langzamerhand vermindert de regen, en zelf huiverig, gingen we weer aan 't werk. Al heel gauw waren we weer aan 't graven en sjouwen, en toen we om een uur of twee de weg naar 't dorp weer insloegen, konden we tevreden zijn over onze dag. Natuurlijk lieten we buit en bagage in de polder achter.

In de namiddag huurden we heel verstandig een paard en een »driewielde kar» (die in de verte wel wat had van een omgekeerde Romeinsche quadriga) laadden daarop een van onze groote kisten en brachten daarmee in de avond triomfantelijk alles, wat we verzameld hadden, naar ons hotel, inclusief het kleine kistje, dat zodoende ook weer eens uit rijden mocht.

J. P. T.

(Wordt vervolgd).

